

L. JUHÁSZ ILONA

Eltávolítások és újraállítások

A rozsnyói Kossuth-szobor felállításának története a helyi sajtó tükrében* (Az előzményektől a megvalósulásig)

ILONA L. JUHÁSZ

Removals and Reinstallations

The Story of the Erection of the Kossuth Statue in Rózsnó in the Local Press

Keywords: memorials; Lajos Kossuth; statue removals and re-erections; transfers of sovereignty; regime change; Slovak–Hungarian relations; Rózsnó; Rožňava

DOI: <https://doi.org/10.61795/fssr.v27y2025i2.02>

A Rózsnón található emlékjelek közül egyik sem változtatott olyan sokszor helyet, mint az 1907-ben közadakozásból felállított Kossuth-szobor. Az 1989-es rendszerváltást követő években a szlovák–magyar kapcsolatok vonatkozásában ez a szobor váltotta ki a legnagyobb vitát, de a rozsnyói magyarokat is megosztotta, hogy nem az eredeti helyére került vissza. Annak ellenére, hogy a város önkormányzatában több választási időszakban is magasabb volt a magyar képviselők száma, mint a szlovákoké, hosszú huzavona után mégis csak 2004-ben kerülhetett sor újbóli felállítására, de nem Rózsnó főterén, hanem a város egyik távolabbi pontján, a Bányászati Múzeum igazgatási épületének déli oldalánál. De nézzük az előzményeket!

Előzmények Kossuth halálát követően

Kossuth 1894-ben bekövetkezett halála, korántsem meglepő módon, óriási visszhangot váltott ki, a magyar sajtóban egymás után jelentek meg a róla szóló nekrológok,

* A kutatást a KULT MINOR, valamint az MTA Domus Hungarica Scientiarum et Artium támogatta. Jelen szöveg egy készülő monográfia részlete. A tanulmány A szlovákiai magyar társadalom változásai az utóbbi 100 évben, különös tekintettel a mindennapi kultúrára című APVV-20-0336 projekt keretén belül készült.

emlékezések. Nem volt ez másképp a Rozsnyón megjelent lapokban sem. A nekrológokon kívül alkalmi versek is születtek (Rozsnyón két ilyen vers is napvilágot látott¹), s még inkább felerősödött a Kossuth-kultusz.

Budapesten röviddel halála után országos gyűjtést hirdettek egy Kossuth-szobor felállítására, az ezzel kapcsolatos felhívás a rozsnyói lapokban is megjelent. Mind Rozsnyón, mind pedig a környező településeken gyűjtöttek és küldtek adományokat a fővárosi szoborra. Rozsnyón 1894. szeptember elejéig összesen 232 frt 55 kr. gyűlt össze erre a célra,² de a helyi lapok tanúsága szerint később is juttattak a fővárosi szoborra adományokat mind a környékről, mind pedig a városból.

Rozsnyó vonatkozásában Kossuth emlékének megőrkítése módja kapcsán a legelső javaslat a város Budapesten élő szülöttétől, Markó Miklós³ hírlapírótól érkezett: azt javasolta, hogy a Nagycsucsomi utcát Kossuth Lajos utcára kellene átnevezni. A javaslatot közlő hír szerzője nem volt elragadtatva az ötlettől, hogy éppen a Nagycsucsomi utcára esett Markó választása, mivel – ahogyan írja: „Mi ugyan azt óhajtottuk volna, hogy valamely más, idegeneknek jobban útba eső és jobb karban lévő utcánkat érje ez a felmagasztalás, de hát ebbe is belenyugszunk, ez az elhanyagolt állapotban levő utca legalább úgy a gyalog mint a kocsin járókat figyelmeztetni fogja arra az akadályokra – nehézségekre és fádalmakra, a mely a nagy hazán fiának osztályrészül jutott, de meg aztán jöhet egy jobb kor, a mely nem fogja megtűrni azt, hogy hazánk fiának nevét viselő utca ilyen nyomorúságos állapotban maradjon.”⁴

Az ötletgazda azonban valamilyen okból gyorsan elvetette az eredeti tervét, s a lap következő számában már arról tudósítottak, hogy Markó „a névtelen főteret ajánlja Kossuth-térre átnevezni, s ha indítványa elfogadtatik, amihez kétség nem férhet – három – a fővárosihoz hasonló – jelző táblát küld, a melyek a Nehrer, Mauer és Pasteiner-féle házakra lesznek elhelyezendők”.⁵

A következő hír szerint Markó Miklós már konkrét beadvánnyal fordult Rozsnyó előjáróihoz, amelyben már azt javasolva, hogy vagy a város főterét, vagy pedig a Berzétei utcát nevezzék el Kossuthról, s egyben azt is felajánlotta, hogy a szükséges táblák költségeit megtéríti. A város tanácsa és képviselő-testülete megtárgyalta a javas-

1 Komoróczy Miklós: Meghalt Kossuth. *Rozsnyói Híradó*, 1894. március 25., 1. p.; Borsody Béla: Meghalt Kossuth. *Rozsnyói Híradó*, 1894. április 15., 1. p.

2 *Rozsnyói Híradó*, 1894. szeptember 16., 3. p.

3 Markó Miklós (1865, Rozsnyó –1933, Budapest), újságíró és sportember, Markó Miklós rozsnyói börgyáros fia. 1889-ben kezdett el újságíróként tevékenykedni, s ebben az évben lett a gyorskorcsolya bajnoka. 1894-től a *Vasárnapi Újság* állandó külső munkatársa lett, de emellett más lapokba is írt, egyebek közt a Rozsnyón megjelenő *Sajó-Vidék*be, valamint a *Rozsnyói Híradó*ba is. (Tökölly 1999, 223–225. p.)

4 Hazafias indítvány. *Rozsnyói Híradó*, 1894. április 15., 1. p.

5 Kossuth-tér Rozsnyón. *Rozsnyói Híradó*, 1894. április 22., 2. p.

latot, s abban állapotodott meg, hogy egy bizottságot neveznek ki ez ügyben, amely majd javaslatot terjeszt be „Kossuth nevének megőrkítése iránt, s egyúttal a még névtelen utcák elnevezésére is”.⁶ Markó javaslataiból végül egyiket sem fogadták el, a főteret Rákóczi Ferencről, a Berzétei utcát pedig később Andrássy Dénesről nevezték el, Kossuth nevét a Drázus-patak melletti utca kapta.⁷

A budapesti Kossuth-szoborra közben folyamatosan gyűltek az adományok, s e gyűjtés kapcsán Rozsnyón is felvetődött egy miniatűr Kossuth-szobor terve, amely az első elképzelések szerint a város főterére került volna, ám a miniatűr szobor ötlete nem váltott ki lelkesedést:

Tudósítónk azt reméli, hogy a mint több vidéki városban eredményesen gyűjtenek, itt Rozsnyón is sikeres lesz és nemsokára díszes szabályos főterünket egy miniatűr Kossuth-szobor fogja díszíteni. Mi – a mint ezt már kinyilvánítottuk – nem vagyunk barátja ezeknek a miniatűr szobrokra eszközölt miniatűr gyűjtéseknek s inkább óhajtjuk azt, hogy legyen Kossuth-szobor a fővárosban, ez azonban feleljen meg a nemzet kegyeletének, s legyen büszkesége minden magyar embernek!⁸

Ebből az írásból, nem derül ki, hogy ki vagy kik vetették fel a miniatűr szobor állításának tervét, s e cikk megjelenését követően ezzel kapcsolatban később sem találunk újabb híreket egyik rozsnyói lapban sem.

Miskolc főutcáján 1898-ban avatták fel Kossuth egész alakos szobrát, erről a rozsnyói lapok is tudósítottak. A szobor leleplezésén, amelynek alkotója Róna József szobrászművész volt, részt vett Ruttkayné Kossuth Lujza, Kossuth Lajos nővére és Kossuth Ferenc is.⁹ Ezt a hírt azért említjük, mert a miskolci szobornak a későbbiekben Rozsnyó vonatkozásában még szerepe lesz.

A megvalósulás felé

Kossuth Lajos születésének 100. évfordulója alkalmából 1902. szeptember 20-án és 21-én egy nagyszabású ünnepséget rendeztek a városban. E rendezvényt követően

6 Kossuth emlékezete. *Rozsnyói Híradó*, 1894. május 13., 2. p.

7 Ebben az utcában található a volt evangélikus gimnázium szecessziós épülete, amelyet sajnos eléggé barbár módon átalakítottak, amikor az egyik szlovák tanítási nyelvű kilencéves alapiskolát költöztették az épületbe, s akkor már az utcát Zöldfa utcának hívták.

8 Kossuth-szobor Rozsnyón. *Rozsnyói Híradó*, 1894. augusztus 25., 3. p.

9 Kossuth Lajos szobra Miskolczon. *Rozsnyói Híradó*, 1898. június 5., 3. p.

jelent meg „Ünnep után” címmel egy (r.l.)¹⁰ szignóval jelzett cikk, amelynek lényege, hogy szobrot kell állítani Kossuth Lajosnak. Részlet az írásból:

De ám a fenkölt ünnepi hangulat ne legyen a szalma lángjához hasonló, melynek maradandóbb nyoma és hatása nem szokott lenni: hanem legyen hasonló a hajnali harmathoz, mely míg egy részről megtermékenyíti az anyaföldet, s megeleveníti a tikkadt növényvilágot, addig másrésztől felszállásával illatossá, embernek is életelevenséget adóvá teszi a levegőt is.

Nem elég, hogy csupán a röpke szó díszköntösébe öltöztessük nemzeti érzelmeinket, nemzeti élettelvünk fenséges symbolumának dicsőítését: szükséges, hogy ennek teremtsünk maradandó jelet is.

Nemzeti élettelvünk fenséges symbolumának ércz vagy márvány alakja hirdesse Rozsnyó főterén e város és vidéke lakóinak lelke magas és fenkölt szárnyalását. Szobrot Kossuthnak! Ez legyen ünnep utání jelszavunk!

A száz éves megemlékezés hadd vesse előre újabb száz évre reménnyel biztató fény sugarát.

De ha nem akarnánk is felemelkedni a nemzeti ideál magaslatára: vannak kisebb, szűkebb méretű okaink is, melyek az érczalak megteremtésének gondolatára irányozzák lelkünknek figyelmét. Ez az, hogy Rozsnyó kulturális fészek, kulturális gócpontja egy nagy vidéknek. Ide hozzák az apák s anyák fiaikat és leányaikat lelkükbe ideálokat, eszméket, érzelmeket szivni: nekünk kötelességünk, hogy hozzá járuljunk fiaink és leányaink lelkének az aesthetikai szép tekintetében való kiformalásához is.

...Hogy megvalósítható-e? – csak akarjuk, hogy legyen és lesz! Majd rá térünk a módozatokra is...¹¹

Az ünnepség teljes forgatókönyvét az elhangzott beszédekkel együtt még ugyanabban az évben megjelentették „Emléklapok Kossuth Lajos születése 100-ik évfordulója alkalmából Rozsnyón 1902. szeptember hó 20-ik és 31-ik napjain tartott emlékünnepeiről” címmel, s a kiadvány elején feltüntették, hogy „A tiszta jövedelem a Rozsnyón felállítandó Kossuth-szobor javára fordítatik.” (Beke–Kardos 2022, 6. p.) Az ebben szereplő Ünnepek után című írás szerzője szerint „kell, hogy álljon Rozsnyó főterén nemzetünk Génuszának: Kossuth Lajosnak szobra”. Idézi az 1902. szeptember 17-i rendezőbizottsági ülés hatodik napirendi pontját is, mely szerint:

Terray Gyula biz. tag indítványozza, hogy az ünnepély örökíttessék meg. Réz László ez indítványt azzal toldja meg, hogy a megörökíttetést szolgáló Emlékkönyv egy Rozsnyón felállítandó Kossuth szobor alap javára nyomtattassék és árusíttassék el. Továbbá: hogy ez emlékünnepelet rendező bizottság – magát kibővítve – szobor bizottsággá alakuljon át.

10 A szerző Réz László rozsnói református lelkész volt.

11 Sajó-Vidék, 1902. szeptember 25., 1–2. p.

[...] Elnök és a bizottság örömmel vette az indítványokat. De érdemlegesebb tárgyalásába csak egy következő bizottsági ülésen ment bele. E bizottsági ülés után utolsó is volt. S elhatározta, hogy az Emlékkönyv kiadandó, s annak szerkesztésével Réz László és Terray Gyula biz. tagokat bízta meg. Elhatározta továbbá, hogy azon átiratai kapcsán, melyet a két társalgási egylethez küld az ünnepély rendezéséről való beszámoló czéljából, azon indítvánnyal is járul a két társalgási egylethez, hogy küldjenek ki kebelükből bizottsági tagokat, kik Kossuth-szobor bizottsággá alakulva fogjanak hozzá a szobor-alap megteremtéséhez, hogy mentől előbb hirdesse a magyar nemzet erejét e nemzet újjáalakítójának ércz alakja városunkban is.

A bizottság ezzel befejezte küldetését. Nemcsak a jelent kívánta szolgálni, de íme, a jövőről is gondoskodott. Hogy a jövőre vonatkozó nemes terve meg fog-e valósulni, s mikor: az a társadalomtól függ. Boldogság hinnünk, hogy e nemes társadalom a nemes czélt ereje teljességével támogatni fogja, s nem sok tavasznak kellend nyílni majd, hogy állni fog a legnagyobb magyar érczalakja városunk főterén s oda lábához fogunk jární imádkozni ez imát. [Itt közlik a Himnusz első versszakát.]

Mikor ez Emlékkönyvecskére az Előfizetési Felhívást kibocsátottuk, azt ígértük, hogy megőrökítjük mindazoknak a nevét e füzetkében, kik erre előfizettek, hogy ez által a későbbi nemzedéknek is tudtul adjuk, hogy a Rozsnyó városában felállítandó Kossuth-szoborra ki adták elsőknek fillérjeiket, kik voltak azok, akik az eszméért legelsőnek lelkesedtek cselekedettel is. Íme ez ígéretünket be is váltjuk. (Beke-Kardos 2022, 71–73. p.)

A Kossuth születésének 100. évfordulója alkalmából megvalósult ünnepélyt rendező bizottság 1902. november 11-én tartott utolsó ülésén beszámolt az ünnepély költségeiről, és az arra érkezett adományokról. A kiadások levonása után 41 korona 78 fillér maradt, amelyet a helyi pénzügyhatóságnál helyeztek el, mindaddig, amíg a Kossuth-szobor-bizottság meg nem alakul.¹²

Még el sem kezdődött az adománygyűjtés, s még a szoborbizottság sem alakult meg, amikor Gutlohn Márton képviselő-testületi tag egy olyan javaslatot terjesztett elő, amely szerint a Kossuth-szobor ügyét mint hivatalos hatóságnak, a városnak kell kézbe vennie, nem pedig társadalmi úton kell megoldani ezt a feladatot. A javaslatot a tanács megtárgyalta és elutasította azzal az indoklással, hogy „a hatóság – bármily alakban is – sokkal nehezebben mozgó és ridegebben intézkedő testület, semhogy üdvösen és sikeresen képes volna oly dolgokat megvalósítani, melyek érzelmekből pattannak ki és érzelmeken alapulnak. A társadalom van hivatva egyedül ily kérdések megoldására.”¹³

¹² Sajó-Vidék, 1902. október 16., 4. p.

¹³ A képviselőtestületi közgyűlésről. A Kossuth-szobor ügy. Sajó-Vidék, 1902. október 16., 2. p.

1. kép. A Kossuth Lajos születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett ünnepélyéről megjelent *Emléklapok* címlapja

EMLÉKLAPOK

KOSSUTH LAJOS
SZÜLETÉSE 100-IK ÉVFORDÚLÓJA ALKALMÁBÓL
ROZSNYÓN

1902. SZEPTEMBER HÓ 20- ÉS 21-IK NAPJAIN
TARTOTT

EMLÉKÜNNEPÉLYRŐL.

*

JELIGE: AZ IGAZNAK EMLÉKE ÁLDOTT!

*

AZ EMLÉKÜNNEPÉLYT RENDEZŐ BIZOTTSÁG MEGBIZÁSABOL
ÖSSZEÁLLÍTOTTAK:

TERRAY GYULA ÉS RÉZ LÁSZLÓ

ÁG. H. EV. FŐESP. LELKÉSZ.

EV. REF. LELKÉSZ.

*

A TISZTA JÖVEDELEM A ROZSNYÓN FELÁLLÍTANDÓ
KOSSUTH-SZOBOR JAVÁRA FORDÍTTATIK.

*

Ára: 1 korona.

ROZSNYÓ,

NYOMATOTT A SAJÓ-VIDÉK KÖNYVNYOMDÁBAN

1902.

Ezzel azonban az ügy nem ért véget, mert a Budapesten megjelenő *Független Magyarország* c. lap november 8-i számában megjelent egy írás Kossuth-szobor Rozsnyón címmel, amelyben a névtelen cikkíró nehezményezi, hogy a szobor felállítást a város a társadalomra bízta, tehát nem a városi tanács képviselői vállalták fel, holott Gutlohn Márton ezt javasolta, de javaslatát elvetették. Az említett cikket teljes terjedelmében közölte a rozsnyói *Sajó-Vidék*, majd később kiderült, hogy a *Független Magyarország*ban megjelent cikk írója maga Gutlohn Márton volt.

...Kossuth Lajos emlékének megőrkítésére vonatkozó indítványt a város múlt havi közgyűlésén Gutlohn Márton ügyvéd, a rozsnyói ellenzéki párt agilis vezéralakja tette meg. Kiindult abból, hogy Rozsnyó városában társadalmi mozgalom indult meg egy Kossuth-szobor felállítására és már egy bizottság is alakult. Nézete szerint a község képviselőinek kell elől járni egy ilyen nemes és hazafias misszió teljesítésében és nem engedheti azt át kizárólag a társadalomnak. Azért kimondatni kérte, hogy Rozsnyó város a környék lakosságának bevonása által közadakozásból szobrot emel Kossuth Lajosnak és a gyűjtés, valamint a többi előkészítő teendők végrehajtásával megbízza a tanácsot. – Az indítványozó igen helyesen abból az elvből indult ki, hogy az akció eredményesebb lesz, ha a szobor létesítését a politikai és társadalmi és vallási választóvonalon felül álló városi képviselő veszi a kezébe. A városi közgyűlés az indítványt a tanácshoz utasította, a mely a napokban tartott e havi közgyűlés elé azt a javaslatot tette, hogy mellőzzék az indítványt és bízzák a szoborügyet a közönségre. Hiába érvelt ez ellen a kibúvó javaslat ellen az indítványozó Gutlohn Márton, aki megmondta a közgyűlés vezető embereinek, hogy nem mernek a város közönsége részéről hivatalosan vezetni a szobor kérdésben. A többség a tanács javaslatát helyesnek tartotta és elfogadta. Rozsnyó városában felállítandó Kossuth-szobor ügye tehát egy bizottság kezeibe került. Mindenesetre figyelemmel kísérjük ennek a bizottságnak működését és ha szükség lesz reá, a nyilvánosság előtt fogjuk a magára vállalt köteletségének a teljesítésére felhívni és ha kell, rászorítani.¹⁴

A *Sajó-Vidék* szerzője a fenti írás alatt egy hosszú cikkben reagált, s az alábbi sorokkal zárta mondandóját:

Végül megjegyezzük, hogy a „Független Magyarország” tudósítója éber figyelmét – nagyon bölcsen fogja tenni, ha a saját céljára kamatozó ügyre fogja felhasználni, mert ennek a városnak társadalma oly ellenőrökre a kik nem igazak, a kik személyi rokon- és ellenszenv szerint járnak el és csalafintáskodnak – úgy sem ad semmit. De e nemes város társadalma teljesíteni is fogja hazafias szent köteletségét a jövőben is, akár ellenőrzik, akár nem.¹⁵

¹⁴ *Sajó-Vidék*, 1902. november 13., 2–3. p.

¹⁵ Kossuth-szobor Rozsnyón. *Sajó-Vidék*, 1902. november 13., 2–3. p.

Ezzel még nem fejeződött be a vita, mert Gutlohn Márton a *Rozsnyói Híradó*ban sértődötten reagált a Réz László által írt újságcikkre. Réz László lapjában, a *Sajó-Vidék* oldalán válaszolt Guthlon vádjaira. Egy részlet az írásból:

A városunkban felállítandó Kossuth-szobor ügyben – íme még a kezdet kezdete előtt – kellemetlen hercze-hurczák támadtak. S ez a hercze-hurcza már-már kiélesedett személyi harczzá kezd válni. – Erre az első lépés a "Rozsnyói Híradó" Nyíltterében tétetett meg, és pedig Dr. Gutlohn Márton úr részéről.

A hangmodor azonban, melylyel nyilatkozatát megírta és közzétette, annyira alacsony színvonalon áll, hogy én ebben őt követni egyáltalán nem vagyok hajlandó s meg vagyok szentül győződve arról, hogy Gutlohn Márton úr hangmodora kellemes hangulatot még azok körében sem keltett, akik egyébként talán az ő elvi álláspontján vannak.¹⁶

A vita nem változtatott az eredeti elhatározáson, hogy társadalmi összefogás útján valóstítják meg a szobor ügyét. A Kossuth-szobor-bizottság megalakulására december 14-én került sor a városháza főjegyzői irodájában. Markó Sándor királyi tanácsos és közjegyző és Kiss Károly, a városban működő két társalgási egylet elnöke hívta össze a gyűlést, amelyre 32 bizottsági tag kapott meghívót. Markó Sándor hosszú beszéddel köszöntötte a résztvevőket. Egy részlet ebből:

Tisztelt uraim!

Az ez évi szeptember hó 21-én városunkban megtartott Kossuth-ünnepélyt rendező bizottság indítványt tett aziránt, hogy Rozsnyón Kossuth Lajos emlékére szobor állíttassék A helybeli két társalgási egylet ezen indítványt elfogadván, saját kebeléből 13-13 tagból álló bizottságot küldött ki, a melyhez Rozsnyó város 6 képviselőjét a közreműködésre felkérvén konstátálom, hogy a szobor-bizottság 32 tagból fog állani. – Ezen bizottságot elnöktársammal egyetértőleg a mai napra alakuló gyűlésre összehíván, üdvözlöm a megjelenteket s felkérem működésük megkezdésére.

[...] A múltnak eseményeit, a nagy férfiak emlékét fentartani, az utókor számára megőrizni s átadni a szóbeli hagyomány, a történetírás s a képzőművészek remekei, a képek, szobrok vannak hivatva. – A szóbeli hagyomány megbízhatatlan s az idők múltával elhomályosul, – a történetírás az írni s olvasni tudók számára készül, s csak általuk érthető, – a képek rendszerint kevesek által szemlélhetők, a szobrok azonban nyílt tereken a népnek minden rendű tagja, apraja-nagyja által érthetően most és a következő századok számára hirdetik a múltnak dicsőségét, lelkesítenek, s ha kell, vigaszt nyújtanak a jelenben és reménnyel, bizalommal töltenek el a jövőt illetőleg.

Ezért bírnak fontossággal a szobrok, s ezért akarunk mi is szobrot állítani Kossuth Lajosnak. Hogy miért neki? Azt hiszem, a felelet igen egyszerű: azért, mert Kossuth Lajos hazánk történetének egyik legnagyobb alakja, a ki a múlt század elején született s végén

¹⁶ A rozsnyói Kossuth-szobor ügy. *Sajó-Vidék*, 1902. november 20., 2–3. p.

*halt meg, kinek élete és működése e szerint betölt csaknem egy századot, de s ki sokkal nagyobb, sokkal óriásibb, hogysesm egy századnak a keretébe beférne, kinek emlékét sok századon át fen kell tartani, mivel az 1848-ki törvényeken alapuló alkotmányunk leginkább az ő hazafias működésének köszönhető...*¹⁷

A szoborbizottság legközelebb 1903. január 4-én tartott ülésén azt a határozatot hozta, hogy

*Az a vidék is bevonassék ez ügybe, melynek Rozsnyó kulturális, kereskedelmi és ipari központja, közvetlen és közvetett úton fog eszközöltetni gyűjtés, a közvetlen gyűjtés hosszabb időre, részletekben terveztessék, a szoborbizottság osztassék két részre, hogy minden egyes tag tevékenyen részt vegyen, u.n. szelvény könyvecskék készítenődök ki állandóan. – hogy az elvi megállapodások gyakorlati megvalósítása miként éressék el, erre nézve egy elaborátum megkésztésére szűkebb körű bizottság küldetett ki, melynek tagjai: Elnök Kiss Károly, Bárdossy Géza, Gutlohn Henrik dr., Terray Gyula, dr. Markó Sándor, Réz László, Feymann László és Váry László.*¹⁸

A következő, 1903. január 25-én tartott ülésen már megfogalmazták az adakozásra való felhívási ívek szövegét

*...úgy a helybeli hazafias érzelmű közönséghez, mint a vidékhez – külön-külön szövegezéssel, továbbá a nagybizottságot felosztotta három egyenlő számú tagokból álló albizottságra, hogy ez által minden bizottsági tag a szobor létesítése érdekében tevékeny szerepet tölthessen be. Elfogadta a nagybizottság az u. n. szelvény-könyvecskék útján való gyűjtésre vonatkozólag tett indítványt is, végül azon óhajának adott kifejezést, hogy az albizottságok mentől előbb alakuljanak meg és kezdjék meg agilis tevékenységüket.*¹⁹

A *Rozsnyói Híradó* is folyamatosan tudósított a beérkezett adományokról, s amikor Andrassy Dénes gróf egy nagy összeget küldött a szoborra, erről egy rövid cikket is közöltek:

Tudvalévő dolog, hogy a rozsnyói Kossuth-szoborra való gyűjtés már megindult és a bizottsághoz több rendbeli adomány érkezett. Andrassy Dénes gróf, a ki minden nemes ügyben, a nála immár közmondásossá vált bőkezűséggel siet áldozni, a Kossuth-szobor létesítésének hazafias mozgalmát is azonnal fejedelmi módon sietett istápolni, a mennyiben a rozsnyói Kossuth-szobor alapra 2000 koronát adományozott. A nemes lelkű és

17 A Kossuth-szobor bizottság megalakulása. *Sajó-Vidék*, 1902. december 18., 2. p.

18 Kossuth-szobor bizottsági gyűlés. *Sajó-Vidék*, 1903. január 8., 3. p.

19 Szobor-bizottsági gyűlés *Sajó-Vidék*, 1903. január 29., 2. p.

nagy jótékonyágú főúr szép példáját követte Szulyovszky István kir. tanácsos, a gróf uradalmi kormányzója is, a ki a nemes célra szintén 200 koronát adományozott.²⁰

A Kossuth-szoborra beérkezett adományokról a *Sajó-Vidék* első alkalommal 1903. szeptemberében tájékoztatta a nagyközönséget, ekkor tették közzé a hivatalos I. közleményt a konkrét összegekről az adományozók névsorával.²¹ A kimutatások egészen a gyűjtés lezárásáig később is érkezési rendben jelentek meg mind ebben a lapban, mind pedig a *Rozsnyói Híradó*ban.

Úgy tűnik azonban, hogy a nagy lelkesedéssel elindított gyűjtés nem hozta meg a remélt eredményt, és 1903. októberéig 1000 koronát sikerült összegyűjteni (ebben nem szerepel az Andrassy Dénes gróf adománya). A szoborbizottság elégedetlen lehetett a helyzettel, amiről az október 22-i számában megjelent hosszabb cikk is tanúskodik: bár a szerző ez irányú mondandóját pátoszos mondatokba csomagolta, kiérződik belőle, hogy a gyűjtés nem az elvárások szerint alakult:

Az első ezer tehát együtt van. A Kossuth-szobor bizottság működésének ime itt az első beszámolója – anyagiakban. Ha ebben a modorban halad az aktió, nyilván nem sok idő választ el már a kivittől, ámbár az is igaz, hogy egy minden tekintetben művészi kivitelű, monumentális emlék kiviteléhez – csekélység áll még rendelkezésünkre. Valami elképzelhetetlen nagy időt gyanítanak még a hátralevőben, holott reánk van bízva, mennyire siettessük a dolgok realizálását.

[...] Nekünk arra a szoborra szükségünk van, nem kicsinyes, profán hiúságból, hanem mert rá vagyunk szorulva látható szimbólumára annak az eszmének, mely milliók szívében hivatva van ápolni – a jövőnek minden reményét s melyből bizalmat meríthetünk, ha a maihoz hasonlóan megtorlódnak fejünk fölött a felhők.

Ifjúság, társadalom, egyesületek vegyék kezükbe az ügyet! A hazafiságnak csapjanak propagandát, a Kossuth neve abban magától felszínre kerül. Fillérek vagy ezrek: mind egyre mennek, adjon, a ki tud, de tartsa szent kötelességének az adakozást mindenké. Nagy úrnak és napszámosnak jusson eszébe egyaránt, mit köszön neki az egyén is, a köz is. A jobbágy ivadék polgári szabadsága, s a mágnási hagyományok ősi sérthetlensége mind az ő fejéből pattant ki. A modern Magyarország nélküle még talán ma is valamely conföderált nagy hatalom keleti provinciája lenne, a hol meg van a szabadság és alkotmányosság látszata, csak hogy a nemzeti nagyságról álmodni talán oly tilalmas lenne ma is, mint volt anno hajdanában. Holott az állam alkotások végső ideálja az a bizonyos összmonarchia volt, melynek keretéből kizárt fogalom való – a nemzeti nagyság álma.

Mondom, arra a szoborra szükségünk van ma százszor inkább mint előbb.²²

²⁰ A rozsnyói Kossuth-szobor. *Rozsnyói Híradó*, 1903. szeptember 13., 2. p.

²¹ Nyilvános nyugtázás. I. Közlemény. *Sajó-Vidék*, 1903. október 8., 3. p.

²² A Kossuth-szobor. *Sajó-Vidék*, 1903. október 22., 2. p.

Figyelembe kell vennünk azonban, hogy ebben az évben hirdették meg a városban az adománygyűjtést az 1902-ben elhunyt Andrassy Franciska grófné szobrára is,²³ ami bizonyos értelemben konkurenciát jelentett a Kossuth-szoborra folyó gyűjtésnek. Ebben az évben mindkét helyi lapban elsősorban a Franciska-szoborra befolyt adományokról tudósítottak, a Kossuth-szoborral foglalkozó cikkek száma jelentősen csökkent, beleértve az adományokról szóló tájékoztatásokat is. Andrassy Franciska emlékének megőrzésével kapcsolatban még számos kezdeményezés született, valamint ennek az évnek a végén avatták fel a Városháza bejárata fölött Rákóczi Ferenc emléktábláját is.²⁴

A Kossuth-szobor nagybizottságának 1904-ben tartott ülésén így értékelték a szoborügyben elért eredményeket:

*...Kossuth Lajos szobrának városunk főterén leendő felállítási eszméje két éves. E két év alatt fokozatosan ölti magára az eszme a testet. De ez természetes is. A magyar nemzeti állam kiépítésének, a magyar nemzet függetlenségének eszméjét képviseli a nagy magyarnak, Kossuth Lajosnak a szobra. E szobor felállításáért tehát a ki magyar, annak lelkesülnie kell. Városunk társadalmának pedig minden egyes tagja erősen hazafias érzelmű. Hogy ne haladna tehát a szobor-állítási eszme biztató lépésekkel a megvalósulás felé!*²⁵

A számvizsgáló bizottság jelentése szerint a bevétel az adományokból 6056 korona és 57 fillér volt, a kiadások pedig 76 korona 69 fillért tettek ki, tehát a pénztárban 5979 korona és 88 fillér volt. A jelentés beszámolt a város lakosai részéről történt ajánlatok összegéről is:

*...aláíratott összesen – három évi fizetési kötelezettséggel – 3162 K 40 f., befizettetett már az első befizetési évben 1872 K 70 f., kint van még tehát 1289 K 70. f. [...] A gyűlés egy pár kisebb jelentőségű, mondhatni kebeli ügy elintézése után lelkes és kellemes érzések közt oszlott szét, víve ki-ki magával azt a kellemes tudatot, hogy rövid idő múlva állni fog városunk főterén a nagy magyarnak, Kossuth Lajosnak mint a magyar függetlenség, a magyar nemzeti állam géniuszának ércz alakja.*²⁶

A Kossuth-szobor-bizottság üléseiről rendszeresen megjelenő híradásokból az olvasó mindig értesülhetett róla, hogy a szoborra folyó gyűjtés milyen összegnél tart. 1905. október elejéig 6729 korona és 29 fillért tett ki az összeg, ezenkívül voltak az összesen 800 koronát kitevő felajánlások, amelyek befizetésére még várt a bizottság. Egyebek

23 Szobrot Franciska grófnénak! *Rozsnyói Híradó*, 1903. január, 4. p.

24 A rozsnyói Rákóczi-ünnepség. *Rozsnyói Híradó*, 1903. december 25., 2–3. p.

25 A Kossuth-szobor nagybizottság évi gyűlése. *Sajó-Vidék*, 1904. november 3., 2. p.

26 Uo.

között arról is tájékoztattak, hogy a közeljövőben a szoboralap javára műkedvelő színi-előadást tartanak a városban.²⁷

A bizottság 1904. november 15-i ülésről szóló tudósítás szerint a tagok elégedettek voltak a gyűjtés eredményével, amely „nemcsak kielégítő, de fényesnek is mondható, ez a körülmény is amellet bizonyít, hogy Kossuth apánknak emléke, az ő szeretete, az ő eszméiért való lángolás a magyar nép szívnek olyan sajátja, melyet kiirtani nem lehet”. Határozatot hoztak, amelynek értelmében pénzfelajánlási aláírásokat csak 1903. december 15-ig fogadnak el, s a felajánlott összegek hivatalos beszédését 1905, 1906 és 1907 januárjában fogják beszédni, aki azonban év közben szeretné befizetni, megteheti. A szoborbizottság vigalmi albizottsága arról tájékoztatta a résztvevőket, hogy 1904 januárjában vagy februárjában előadást rendez a szoboralap tőkének a gyarapítására.²⁸

A Polgári Társalgási Egylet 1906-ban tartott közgyűlésén bejelentették, hogy a Rozsnyóról származó, a krasznahorkaváraljai temetőben eltemetett 1848-as honvéd lelkész síremlékére gyűjtött adományokból megmaradt összeget a Kossuth-szoborra érkezett adományokhoz teszik:

...nagy örömmel és meglelégedéssel vette ezek után tudomásul a közgyűlés a Kossuth-szoborbizottság jelentését, mely immár azt a reményt, hogy a nagy idők egyik fényes alakja Rozsnyón a közel jövőben szobrot nyer, teljesülve látja. Itt szóalt föl Kardos Lajos és tette meg amaz indítványát, hogy a Hokky-féle alapból fennmaradt összeget a Kossuth-szobor alapjához csatolják. Többek hozzászólása után a közgyűlés akként határozott, hogy a Hokky-émlék jövőbeli gondozására 200 koronát továbbra is meghagy, és az alap fennmaradt összegét, 173 koronát a Kossuth-szobor alapjához csatolja...²⁹

A Kossuth-szobor alapjának növelése érdekében a helyi tanintézmények és szervezetek különféle rendezvényeket is szerveztek. Az evangélikus polgári leányiskola például színielőadást valósított meg, s az igazgatónő, Bartholomeidesz Adél a tiszta bevétel felét, 176 korona 39 fillért a Kossuth-szoborra adományozta.³⁰

1906 márciusában nagyszabású március 15-i ünnepséget rendeztek a városban, mely alkalommal gyakran elhangzott Kossuth neve, valamint szó esett a tervezett szoborról is. Az ünnepség este közvacsorával zárult. A vacsora részeként a város egyik illusztris képviselője, Maurer Arthur dr. Kossuth-serleggel a kezében nagy hatású ünnepi beszédet mondott:

²⁷ A Kossuth-szobor bizottság. *Rozsnyói Híradó*, 1905. október 22., 2. p.

²⁸ *Sajó-Vidék*, 1903. november 19., 3. p.

²⁹ Polgári társadalmunk. *Rozsnyói Híradó*, 1906. január 14., 3. p.

³⁰ Nyilvános nyugta és köszönet. *Rozsnyói Híradó*, 1906. február 11., 2. p.

[...] Ennél szebb és tartalmasabb beszédet az országban is kevesen mondtak. Magyar szívből jött az, s magyar szívhez szólt. Megértettük mindnyájan. A lelkesedés, mit e beszéd eredményezett, leírhatatlan. Volt e beszédnek része, mely könnyet fakasztott a hazáját igazán szerető magyar ember szeméből, de volt olyan része is, mely azt eredményezte, hogy ökölbe szorította az azt hallgató magyar ember kezét. A historiai motívumokban és honszeretettől felmagasztosult eszmékben bővelkedő beszéd végén mint egy vilányütesre, önkénytelenül emelkedett fel mintegy 250 ember s egy szívvel, egy lélekkel énekelte „Isten álld meg a magyart.” Ünnepi beszéd ennél szebb méltánylást nem kaphat.³¹

Váry László szoborbizottsági tag az alkalmat kihasználva lelkesítő beszédet intézett a résztvevőkhöz a Kossuth-szoborra való adakozás ügyében, s a jelenlevők körében gyűjtést indított. A gyűjtés azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mert mindössze 31 korona gyűlt össze 4 adakozótól: a zenekartól, egy Krammer Béla nevű szabadkai kereskedelmi utazótól és két, a nevük elhallgatását kérő személytől.³² Ez az eredmény elgondolkodtató, már csak azért is, mivel a közvacsorán válogatott és módosabb társaság vett részt, mint például gróf Andrássy Géza országgyűlési képviselő, Maurer Arthur, az Úri kaszinó elnöke, Fábíán Ferenc kanonok stb. A pátoszos hazafias beszédeket és pohárköszöntőket megéljenztek, de az adakozási kedv valahogy nem volt szinkronban a nagy szavakkal.

A szoboralap gyarapításának céljából rendezett ünnepségek közül ki kell emelnünk azt a nagyszabású, sok embert megmozgató népünnepélyt, amelyet 1906 júniusában rendeztek.³³

Eközben megjelent a hír, hogy Dobsinán elkészült Gömör első Kossuth-szobra, s a szeptemberi 19-i program szerint a felavatáson részt vesz Kossuth Lajos fia, Ferenc is, aki számára több külön programot is szervez a város.³⁴ A felavatási ünnepség azonban valamilyen, számunkra ismeretlen okból mégsem valósult meg. A rozsnyói lapok híradásai arról tanúskodnak, hogy a dobsinai hírt követően Rózsnyón felgyorsultak az események a Kossuth-szoborral kapcsolatban. Az 1906. október eleji szoborbizottsági közgyűlésen Pósch Dezső elnök beszámolt a szobor-alapba befolyt újabb adományokról, s elmondta, hogy „a szelvények elárusításából még befolyó összegekből immár annyi pénz leend együtt, hogy az eszme testet ölthet”. A bizottsági közgyűlés már a szobor elkészítésének konkrétumairól is határozott, s a szobor leleplezésének időpontját 1907 szeptemberére tűzte ki. A szoborra szükséges összeghez ekkor még hiányzott

31 A Kossuth szoboralap gyarapodása. *Sajó-Vidék*, 1906. március 22., 3. p.

32 Uo.

33 Népünnepély. *Sajó-Vidék*, 1906. június 21., 1–2. p.

34 Az első Kossuth szobor Gömörben. *Sajó-Vidék*, 1906. július 5., 3. p.

kétezer korona, amit az ígéretük szerint a helybeli két kaszinó és a helyi két pénzügyintézet fog kipótolni. Elmondták, hogy a még függőben levő megajánlott, de még be nem fizetett összegre is szükség van, ezért a bizottság felkérte a „hazafias és nemes eszmét melegen istápoló közönséget”, hogy hátralékát ez év végéig fizesse be.³⁵

A *Rozsnyói Híradó* december 9-i és 16-i számában nagyobb összegű adományokról tudósított, ennek az volt az előzménye, hogy a szoborbizottság korábban a város öt „nagy testületéhez” fordult pénzbeli támogatás ügyében. Erre reagálva az úri kaszinó 400 koronát szavazott meg legutóbbi közgyűlésén,³⁶ a városi képviselő-testület pedig 540 koronát, magasabb összeget, mint amennyit a szoborbizottság kért. A rozsnyói Társalgási Egylettől 321 koronát kértek, az azonban nagy örömeire 400 koronát adományozott. A bizottság a Polgári Társalgási Egylet, valamint a Gömöri Takarékpénztárhoz is kérelemmel fordult, de azok még egyelőre nem reagáltak. „Hisszük, hogy mind a két testület válasza kedvező lesz. De kívánatos volna, hogy a választ mentől hamarabb megtudná a bizottság, hogy a szobor megrendelés ne késne már sokáig, s a jövő év folyamán leleplezhető volna a várva várt szobor”³⁷ – állt a szoborbizottság üléséről szóló beszámolóban.

1907 januárjától felgyorsultak az események. A hónap elején megtartott szoborbizottsági ülés döntő jelentőségű volt a tervezett Kossuth-szobrot illetően. A szoborbizottság azzal az indoklással, hogy a szűkös anyagi lehetőségek miatt nem írhattak ki pályázatot a szobor elkészítésére, úgy döntöttek, hogy a szobor ügyét már nem odázzák tovább, hanem a miskolci szobor másolatát készítetik el. Már fel is kérték a miskolci szobor alkotóját, Róna József szobrászművészt, aki igent mondott, s aki a szoborbizottság meghívására aznap Rozsnyóra érkezett.

A gyűlés tárgyalásainak során Róna József szobrászművészt, a kivel a szoborra nézve előzetesen Terray Gyula biz. tag már tisztába jött, megbízta a rozsnyói Kossuth szobor megalkotásával, kivitelével és fölállítással. Meghatározták a szobor helyét, különösen figyelembe véve a művész intencióit. E szerint a szobor városunk Kisséteaterének nyugati oldalán és pedig ennek a közép vonalán háttal a diáktemplom és arccal a városház sora felé állítják föl. A szerződés megkötését, valamint a további intézkedések megtételét, nemkülönben a leleplezési ünnepség előkészítését és rendezését a közgyűlés egy szűkebbkörű bizottságra bízta.

A leleplezés ünnepségének határidejét is megállapították. E szerint az május végén lesz. A közgyűlés nagy lelkesedéssel hozta meg határozatait és este a művész tiszteletére

35 A rozsnyói Kossuth-szoborbizottság. *Rozsnyói Híradó*, 1906. október 21., 3. p.

36 Adomány a Kossuth-szoborra. *Rozsnyói Híradó*, 1906. december 9., 2. p.

37 Újabb adomány a Kossuth-szoborra. *Rozsnyói Híradó*, 1906. december 16., 3. p.

az úri kaszinóban barátságos vacsorát rendezett. A kedélyes vacsorán ékes és kedélyes tósztokban nem volt hiány.³⁸

Róna József megbízásával azonban még nem ért véget az adománygyűjtés. Andrassy Géza gróf március végén 200 korona adományt küldött,³⁹ s ezen a tavaszon városban egy kabaréestet is rendeztek a szobor javára, amelynek anyagi vonatkozásáról a *Rozsnyói Híradó* is beszámolt: „A kedélyderítő kabaré-est, melyet múlt szombaton Komoróczy Géza tanár, szerkesztő a helybeli Kossuth-szobor javára rendezett, erkölcsi sikere kapcsán szép anyagi eredményt is mutat föl. Az est összes bevétele felülfizetésekkel együtt 622 kor. 30 fill. volt. A kiadások 182 kor. 40 fillért tettek ki. A tiszta jövedelem tehát 439 kor 90 fillér...”⁴⁰

A felavatási ünnepség programját illetően a szoborbizottság úgy határozott, hogy erre meghívják Kossuth Lajos fiát, Ferencet, aki abban az időben kereskedelemügyi miniszter volt. A bizottság neki küldött meghívólevelére az alábbi válasz érkezett:

Bpest, 1907. április hó 30-án.

Igen tisztelt Elnök úr!

folyó évi április hó 27-én kelt becses levelükre van szerencsém értesíteni, hogy édes Atyám szobrának leleplezésére szóló meghívásukat már ezúton is nagy köszönettel veszem és a leleplezésen okvetlenül meg fogok jelenni.

Értesüléseim szerint azonban ugyancsak május hó 20-án lesz Karcagon Atyám szobrának leleplezése, melyen ugyancsak megjelenni óhajtok. Felkérem tehát az igen tisztelt bizottságot, szíveskedjék a karcagi szoborbizottsággal (Papp Elek orsz. képvis. lakik Karcagon) érintkezésbe lépni és velük a két szobor leleplezésének idejét olyképpen megállapítani, hogy mindkettőn megjelenehessek.

A küldöttséget – a mennyiben nálam megjelenni óhajtanak – természetesen bármikor szívesen fogom látni.

Hazafias üdvözlettel

Kossuth s.k.⁴¹

Az időpont egyeztetése céljából rövidesen egy küldöttség utazott Budapestre a miniszterhez, a szoborbizottság a *Rozsnyói Hírlap* hasábjain közölte, hogy a „küldöttséghez

38 A mi Kossuth-szobrunk. *Rozsnyói Híradó*, 1907. január 13., 1–2. p.

39 *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 5., 2. p.

40 A kabaré-est eredményéről. *Rozsnyói Híradó*, 1907. április 21., 3. p.

41 *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 5., 2. p.

bárki csatlakozhatik s ez úton is értesíti a bizottság a menni szándékozókat, hogy Budapesten hétfőn délelőtt a Pannónia szállóban leend a gyülekezés”.⁴²

A Kossuth Ferencnél tett látogatásról természetesen a helyi sajtó is részletesen beszámolt, s tájékoztatta az olvasóközönséget, hogy megállapodtak a szobor leleplezési ünnepségének időpontjában, amely május 26-án lesz. Idézzünk pár sort a lapból a miniszternél tett látogatásról:

A miniszter szoborbizottságunk küldöttségét, mely Pósch Dezső dr. elnök vezetésével jelent meg a kereskedelemügyi minisztériumban Kossuth Ferenc előtt, igen szívélyesen fogadta és az elnök szavára meghatottan, kedvesen válaszolt a határozottan megígérte, hogy a Felvidék első Kossuth-szobrának leleplezésére hozzánk eljön. Fogadás után barátságos szóváltásba elegyedett a bizottság elnökével és tagjaival. A küldöttségben Pósch Dezső dr. elnökön kívül résztvettek még: Terray Gyula, Vályi Nagy Pál, Feymann László, Pósch József dr., Kiss Károly, Glück Vilmos, Timkó László, Szakall Árpád, Komoróczy Miklós és Budapesten a küldöttséghez csatlakoztak Justh Géza, valamint Seffer László és Markó Miklós hírlapírók is. A küldöttség Róna szobrászművész műtermében és öntő műhelyében is látogatást tett s itt a pompásan sikerült hatalmas ércszobrot, a mely ekkor már útrakészen állott, nagy lelki gyönyörűséggel megszemlélte.⁴³

Az ezt követő időszakban a szoborbizottság tagjai elsősorban a szoborleleplezési ünnepség előkészületeivel foglalkoztak. Miután Kossuth fiával megegyeztek a felavatás időpontjában, a szoborbizottság végrehajtó bizottsága a heti ülésén már összeállította a programot, s a helyi lap tudósítása szerint az ülést követő napon már kiküldték a meghívókat is. Egy külön „rendezősi irodát” is nyitottak, ahol az érdeklődőknek „délután hattól hétig” naponta felvilágosítást adtak az ünnepséggel kapcsolatos ügyekben. Az ünnepség programja:

Himnusz. Énekli a közönség

Elnöki megnyitó beszéd. Mondja Pósch Dezső dr. szob. biz. elnök.

Ünnepi beszéd. Mondja Réz László.

Alkalmi óda. Írta és szavalja Komoróczy Miklós.

A leleplezett szobrot Pósch Dezső dr. elnök átadja Rozsnyó városának.

A szobrot a város polgármestere átveszi a város tulajdonába.

A szobor megkoszorúzása.

Szózat. Énekli a közönség.

Déli 1 óraker közös ebéd a városháza nagytermében.⁴⁴

⁴² Uo.

⁴³ Kossuth Ferenc Rozsnyón. *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 12., 1. p.

⁴⁴ Előkészületek a leleplezési ünnepségre. *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 12., 3. p.

Az elkészült Kossuth-szobor a helyi vasútállomásra érkezett meg, ahonnan „a lelkes diáksereg virágoktól borítva, gyújtó hazafias dalokat énekelve” szállította a helyére, ahol aztán ráemelték a talapzatra. A város közönségét a rendezőség falragaszokon tájékoztatta a szoborleleplezési ünnepség programjáról. A helyi sajtóban az ünnepséggel kapcsolatos minden mozzanatról tájékoztatták a lakosságot, például arról is, hogy elszállásolás ügyében május 23-ig Terray Gyula főesperes lelkészhez, az elszállásoló bizottság elnökéhez forduljanak, valamint akik részt akarnak venni a díszében, az erre szóló jegyeket is május 23-ig válthatják ki Görbics Zoltán nyomdájában, a számozott ülőhelyekre szóló jegyeket úgyszintén.⁴⁵

A szobor felavatásának napja

A szobor felavatásának reggelén a város lakosságát ágyúszó ébresztette, figyelmeztetve arra, hogy nem megszokott napra ébredtek.⁴⁶ A város minden tekintetben s nem kis túlzásokba esve készült Kossuth Ferenc fogadására:

Díszruhás leánykák, bányászok, bandéristák vonulnak föl. Pelsőcről, Szilicéről, Borzováról lovas bandéristák érkeznek Rozsnyóra. Már eddig is számosan jelentették be a szobor megkoszorúzását. A járás határán Nagy Elemér főszolgabíróval az élén a járási tisztviselők küldöttsége, valamint nagy ünneplő közönség fogja a minisztert fogadni és üdvözölni.⁴⁷

A szervezők azonban nem csupán Rozsnyón készültek Kossuth Ferenc fogadására, hanem attól a pillanattól kezdve, amikor a minisztert szállító különvonat Balogfalán Gömör vármegye területére ért. Gondoskodtak róla, hogy ott, valamint Rozsnyóig a vasútvonal mentén minden állomására kivonuljon a lakosság és zászlókkal integetve, éljenzéssel üdvözöljék a küldöttséget. A vonat a Rozsnyói járás területére érkezvén megállt Pelsőcön, ahol megtörtént a vendég első személyes és hivatalos fogadása a járásbeliek részéről, s nem csupán a helyiek, hanem a környékiek is kivonultak a miniszter üdvözlésére:

Több ezer ember, díszbeöltözött férfiak, fehér ruhás lányok élén Nagy Elemér járási főszolgabíró, Maurer Oszkár és Alitisz Aladár dr. szolgabírók, több járási tisztviselő, Decsy Gyula, a pelsőci függetlenségi párt elnöke, Szontagh Andor a jolsvai választókerület kép-

45 Leleplezés előtt. *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 19., 2–3. p.

46 Kossuth szobra előtt. *Sajó-Vidék*, 1907. május 30., 1–2 p.

47 Leleplezés előtt. *Rozsnyói Híradó*, 1907. május 19., 3. p.

viselője jelentek itt meg. Nagy főszolgabíró és Decsy elnök talpraesett beszédeire Kossuth miniszter szívélyes szavakkal felelt. Rövid tartózkodás után, mialatt a zenekar a Kossuth-nótát játszotta, megindult a vonat az állomásról és Rozsnyó felé igyekezett...⁴⁸

A vonatot a pelsőci állomástól Rozsnyóig a vasúttal párhuzamos országúton a pelsőci lovas bandérium tagjai vágatva kísérték. A Pelsőc és Rozsnyó közötti települések állomásain a lakosok ugyancsak megéljeneztek különvonatot. A rozsnyói vasútállomást is feldíszítették erre az alkalomra, ahol nagy pompával fogadták a küldöttséget, Pósch Dezső, a Kossuth-szobor-bizottság elnöke, köszöntötte Kossuth Ferencet, aki ekképpen válaszolt az üdvözlő szavakra:

A legnagyobb örömmel jöttem Rozsnyó városába, hiszen oly emléket örökítenek meg a mai napon, mely lelkemhez van nőve. Ez emlék megörökítésében fellelni vélem azon érzelmeket, melyek, ha növekednek és megerősödnek a magyarok szívében, Magyarországot szabaddá és függetlenné fogják tenni.⁴⁹

Mindketten a püspök négyes fogatán indultak a városba, s a küldöttség többi tagját is fogaton szállították fel a város főterére népes ünnepi kísérettel, amelybe bevonták a környező falvak lakóit is:

A régi, varázslatos időkre emlékeztető festői menet élén gazdag és ékes díszmagyarban, kezében harci buzogánnyal, rátarti apró nyomban lépdelő csótáros paripán Komoróczy Miklós, a menet lelkes és sok ízlést eláruló rendezője haladt. Nyomában három daliás kuruc vitéz ficánkoltatta meg büszkélkedő lovát. Pauchly Rezső középen Rozsnyó város fecskefarkú Rákóczi-lobogóját emelte, míg Trunkó Árpád dr. és Szekér József a zászlóst közrefogva lovagoltak délcegen. Ez után egy lugassá alakított cifraszerszamos magyar négyestől vont társzekér robogott Palóczék bandájával, mely az egész bevonulás alatt Kossuth-nótákat játszott. A pelsőci nyalka legények lovasbandériuma következett ezután. Mind megannyi lóratermett magyar dalia, a legdaliásabb közöttük a vezérük: Repeczky Aladár. Nem mondotta senki, talán nem is gondolta senki, de érezte mindenki, hogy micsoda ellenállhatatlan attakot tudna ez a csupaerő magyar dalia végig harcolni, ha úgy rákerülne a sor, mint valaha... Ott lovagoltak Kossuth Ferenc kocsija előtt, körül és mögötte.

A többi kocsik előtt, körül és nyomában a szalóciak, berzéteiek, rudnaiak, krasznahorkaváraljaiak, hosszúrétiek, sziliceiek, borzovaiak és hárskútiak festői lovas csoportjai oszlottak meg példás rendben, hazafias lelkesedéssel kipirult arccal. S a lebilincselően

48 Megdicsőülés. Rozsnyói Híradó, 1907. június 2., 1. p.

49 A szoborleleplezés. Sajó-Vidék, 1907. május 30., 3. p.

*szép menetet díszbeöltözött falusi leányok, legények, asszonyok és férfiakról népes székértábor zárta be.*⁵⁰

A város főutcájának mindkét oldalát „nagy néptömeg szállta meg”.⁵¹ A díszes fogatok a Rákóczi Ferenc egykori pénzverdejénél állított diadalkapun keresztül jutottak a Rákóczi térre, ahol a város képviselő-testülete, valamint az egyesületek fogadták a vendégeket.⁵²

A szoboravató ünnepség kezdetének ugyancsak megadták a módját a szervezők, a kezdés időpontját mozsárágyúkból eldördült lövésekkel jelezték. A többeszes tömeg éljenzése mellett Kossuth Ferencet és kíséretét (akiket előzőleg a püspöki rezidencián reggelivel fogadtak) a számukra fenntartott, szobor mellett felállított díszsátorba kísérték. A meghívottak között ott volt Róna József és felesége is. A Himnusz elénekelését követően elsőként Pósch Dezső, a szoborbizottság elnöke mondta el beszédét:

Hála az isteni gondviselésnek, hála városunk intézetei, egyesületei s összes erkölcsi testületeinek, hála városunk hazafias polgárságának, hogy elérhettük a mai napot, e napot, melyhez városunkra nézve hasonló jelentőségűt csak kevesen élhettek meg elődeink közül, a melyre mindig büszke hazafias önérzettel gondolhatunk majd mindig vissza a melyre bizonyára kegyeletes érzésekkel emlékeznek meg majd utódaink.

Ily érzelmek között üdvözlöm Kossuth Ferenc Ő Nagyméltóságát, ki fiúi hazafias érzülete által vezetve, rövid időre ott hagyta a haza javát célzó nagyjelentőségű működési körét s eljött közénk, hogy magasztos ünnepünk fényét és sikerét megjelenésével biztosítsa...

Miután részletesen ismertette a szobor történetét az ötlettől a megvalósulásig, az alábbi mondattal zárta mondandóját:

*S most, Magyarország függetlenségének legeszményibb harcosa, az emberi jogok, az egyenlőség s szabadság, a jobbágyság lánglelkű felszabadítója s új Magyarország alapköveinek legkiválóbb munkása hulljon le a szobrodról a lepel s mi mindnyájan vessük szemünket az ércz-szoborra, s fogadjuk meg, hogy szent kötelességünknek tartandjuk, hogy édes hazánk üdvéért munkálkodni, ha kell szenvedni, s ha kell meghalni tudunk!*⁵³

A leleplezést követően Réz László református lelkész beszéde következett, majd Komoróczy Miklós szavalta el saját, ez alkalomra írt versét. A szobrot Pósch Dezső, a Kos-

50 Uo.

51 Uo.

52 Uo.

53 Megdicsőülés. *Rozsnyói Híradó*, 1907. június 2., 2–3. p.

suth-szobor-bizottság elnöke adta át Szegheő Gusztáv polgármesternek megőrzésre, s ezután szólalt meg Kossuth Ferenc miniszter, nagy sikert aratva az alábbi mondataival:

Nem érc e szobor, hanem megtestesült eszme. Nem érc e szobor, hanem megtestesült vágyódás, remény, hit és bizalom. Aki e szoborra néz, az nem fog kételkedni soha hazánk jövőjében. Aki abban az eszmében hisz, a melyet e szobor megtestesít, hisz a magyar hazának függetlenségében. Ez a függetlenség eszméjében megdicsőül a haza és boldoggá lesz a nemzet.⁵⁴

A koszorúkat az Órtoronyban felhangzó tárogató hangjainak kíséretében helyezték el a szoborhoz. A helyi óvodások is koszorúztak, az egyik kisfiú hangosan elmondta a szalagon szereplő felirat szövegét: „Kicsiny szívünk érted dobog, édes Apánk, Kossuth Lajos.” A rozsnyói hírlapok tudósítóinak köszönhetően az utókor számára is fennmaradt, hogy az egyes küldöttségek, testületek, egyesületek, oktatási intézmények stb. által elhelyezett koszorúk szalagjain milyen felirat szerepelt, ugyanis valamennyi szövegét közölték.

A szobor leleplezését a városháza nagytermében 300 személy részére megterített díszbéd követte, ahol Sipeki Balás Lajos megyéspüspök mondott pohárköszöntőt. Nagy pátosszal elmondott beszédében „glorifikálta Kossuth Lajos halhatatlan eszméit s kötötte össze az ünnepség jelentőségét a magyarnak hagyományos királytiszteletével és igaz szeretetével”.⁵⁵ Kossuth Ferenc miniszter erényeit és személyét dicsérő szavait követően I. Ferenc József hosszú méltatásával folytatta:

Alattvalói hódolattal s a magyar nép hűségese szeretetével vesszük körül törekvéseinkben a legelső magyar embert, a királyt, dicsőségesen uralkodó I. Ferencz József Ő Felségét, ki jogainknak mindenkor leghűbb őre, előrehaladásunknak mindenkor legjobb vezére volt s ki atyai szeretetével övezi kedvelt magyar népét.

...irányítsuk tekintetünket e percben a királyi trónra is és a magyar népnél mindenkor ismert lojális ragaszkodás érzelmeivel kiáltunk egy szívvel-lélekkel: Éljen a király!⁵⁶

A püspök beszéde ma is furcsa hatást kelt, mivel az osztrák–magyar császár és király által behívott orosz cári hadsereg segítségével leverte 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc ikonikus alakja, a száműzetésbe kényszerült Kossuth Lajos szobrának a felavatása alkalmából rendezett ünnepségen I. Ferenc Józsefet szuperlatívuszokban méltatta és éljenezte. Furcsa, hogy nem tudatosította beszéde ellentmondásosságát.

⁵⁴ A szoborleleplezés. *Sajó–Vidék*, 1907. május 30., 4. p.

⁵⁵ Megdicsőülés. *Rosznói Híradó*, 1907. június 2., 3. p.

⁵⁶ Megdicsőülés. *Rosznói Híradó*, 1907. június 2., 4. p.

2. kép. A Kossuth-szobor leleplezési ünnepsége. A jobb oldalon Kossuth Ferenc ül az első sorban, baloldalt a pódium mellett díszmagyarban Róna József szobrászművész, mellette a felesége. (*Vasárnapi Újság*, 1907, 23. sz. 465. p.)

Megjegyezzük, hogy a szoboravatás alkalmából elmondott beszédek egyikében sem említették, hogy a rozsnyói szobor a miskolci Kossuth-szobor másolata.

A gyűjtés a szoborra még folytatódott, amiről az avatásról szóló beszámolót közlő lapszámban megjelent hír is tanúskodik, mely szerint színi előadást szerveznek a közeljövőben a szobor javára: „A nemes célú előadásra már serényen folynak az előkészületek s a már is eredményes próbák után ítélve szép és élvezetes előadást fognak közönségünknek nyújtani. Beöthy és Rákosi Aranylakodalom című látványos színművét hozzák színre, mely a magyar szabadságharc legendás idejéből merítvén tárgyát, alkalmas arra is, hogy hazafias érzelmeinket s jótékony cél szolgálatával együtt növelje és istápolja.”⁵⁷ Ugyancsak ebben a lapszámban jelent meg a szoborbizottság kérése is azokhoz a személyekhez, akik bár annak idején előjegyeztek bizonyos összegeket a szoboralap javára, de még mindig nem adták át felajánlott adományukat, hogy azt fizessék be minél előbb.⁵⁸

57 Műkedvelőink a Kossuth-szobor javára. *Rózsnyói Híradó*, 1907. június 2., 4. p.

A négy évig működő szoborbizottság június 22-én tartotta meg utolsó ülését, amelyen Pósch Dezső elnök beszámolt a bizottság tevékenységéről, és a szoborállításhoz és az ünnepélyhez kapcsolódó kiadásokról is, majd este örömlakomát rendeztek, ahol „pompás kedélyben és nagy lelkesedéssel ülték meg a lezajlott munka fényes eredményét”.⁵⁹

Tekintsük át, mennyi adományt sikerült összegyűjteni, milyen kiadások voltak a szoborral kapcsolatban és mennyibe került a szoborleleplezési ünnepély:

<i>Az emléklapok eladásából begyűlt</i>	<i>237 korona 89 fillér</i>
<i>Rozsnyói gyűjtés eredménye</i>	<i>3.257 korona 39 fillér</i>
<i>Rozsnyói multságok eredménye</i>	<i>2.605 korona 26 fillér</i>
<i>Március 15-i ünnepség jövedelme</i>	<i>268 korona 60 fillér</i>
<i>Szelvénykönyvecskéből begyűlt</i>	<i>325 korona</i>
<i>Rozsnyói Takarékpénztár adománya</i>	<i>700 korona</i>
<i>Gömöri Takarékpénztár adománya</i>	<i>140 korona</i>
<i>Rozsnyó város adománya</i>	<i>940 korona</i>
<i>Rozsnyói Társalgási Egylet adománya</i>	<i>400 korona</i>
<i>Polgári Társalgási Egylet adománya</i>	<i>500 korona</i>
<i>Izraelita Hitközség adománya</i>	<i>100 korona</i>
<i>Gróf Andrássy Dénes adománya</i>	<i>2.000 korona</i>
<i>Sulyovszky István adománya</i>	<i>200 korona</i>
<i>Gróf Andrássy Géza adománya</i>	<i>200 korona</i>
<i>Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű</i>	<i>100 korona</i>
<i>Vidéki gyűjtések eredményei</i>	<i>520 korona 90 fillér</i>
<i>A két helybeli főgimnázium diáksága</i>	<i>197 korona 90 fillér</i>
<i>Időközi kamat összege</i>	<i>976 korona 02 fillér</i>
<i>Összesen</i>	<i>13.669 korona 16 fillér</i>
<i>Ezen felül a bizottság bírta a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.t. Azon ígéretét, mely szerint dernői vasgyárunkban ingyen elkészítik a majdani szobor díszes lánc-kerítését.</i>	

A szobor költségei:

<i>A szoborért kifizetett összeg</i>	<i>12.000 korona</i>
<i>Az alapozási munkálatokért</i>	<i>400 korona</i>
<i>A kerítés kőoszlopaiért</i>	<i>200 korona</i>

58 A rozsnyói Kossuth-szobor bizottság. *Rozsnyói Híradó*, 1907. június 2., 4. p.

59 Eredményes munka után. *Rozsnyói Híradó*, 1907. június 23., 2. p.

Vegyes kiadások
Összesen

153 korona 14 fillér
12.753 korona 14 fillér

A leleplezési ünnepség költségeire fennmaradt 916 korona 02 fillér, Mely összeg azonban az e célra összeadott újabb adományokkal 2.971 korona 02 fillérre nőtt fel, s ebből fedezték a leleplezésnek 2.720 korona 02 fillérre rúgó kiadásait, míg a fennmaradt 50 korona 02 fillért Róna Józsefnek küldték el a talpuzatnak jobb anyagból való faragtatása fejében. (Beke-Kardos 2022, 129–130. p.)

A nagyszabású szoboravató ünnepség és a Kossuth Lajos személyével és érdemeivel kapcsolatban elhangzott pátosszal teli nagy szavak és fogadkozások után joggal gondolhattuk, hogy az elkövetkező években a város elöljárói, polgárai, szervezetei, egyletei, oktatási intézményei, vagyis az egész város a jövőben minden március 15-én már a

3. kép. Kossuth szobra a leleplezés után
(Vasárnapi Újság, 1907, 23. sz. 465. p.)

Kossuth-szobornál fog közösen megemlékezni az 1848/49-es forradalomról és szabadságharcról. Ez azonban nem így történt, hanem az előző évek hagyományát követve továbbra is külön ünnepeltek, külön műsort készítettek és nem emlékeztek, nem koszorúztak közösen a szobornál. A helyi lapok, mint ahogyan a korábbi években minden évben tették, a Kossuth-szobor leleplezését követően is beszámoltak a városban megvalósult ünnepségekről.

A következő évben, 1908-ban a város elöljárósága még kora dél előtt helyezte el legelsőként sárga-kék szalagú koszorúját a szobornál „Rozsnyó város Kossuth Lajos emlékének” felirattal. Az evangélikus gimnázium diákjai a tornateremükben adták elő kultúrműsorukat, s *Kossuth Lajos azt üzente* címmel egy „melodráma”-t is bemutattak. „Az ünnepély után az ifjúság szokás szerint zászlóval s zeneszóval és énekkel bejárta a Rákóczy teret,

ahol Plenczer Frigyes lelkesítő szavai kíséretében szép koszorút tett le Kossuth apánk szobrára [...] A koszorú, ha majd létrejön múzeumunk és a város az egybe gyűjtött szalagokat neki átengedi, ékesen szóló bizonyysága lesz mindenkor ifjúságunk hazafias érzésének.”⁶⁰ Az említetteken kívül külön-külön koszorúzott még a az Iparos Ifjúk Önképző Egylete, valamint a Polgári Társalgási Egylet is.⁶¹ Az első hír, amely közös március 15-i ünnepelésről tudósított, 1911-ben jelent meg. Az ünnepély programja a következő volt:

1. Hymnusz, énekli a Rozsnyói Dalosegylet.
2. Nemzeti dal, Petőfitől szavalja Schmögner János.
3. Ünnepi beszéd. Elmondja Szkalos Emil.
4. Március 15. Írta Jakab Ödön, szavalja Ujházy János.
5. A szobor ünnepélyes megkoszorúzása.
6. Kossuth-nóta, énekli a Rozsnyói Dalosegylet.⁶²

[...] Rozsnyó város összes egyletének, tehát azt lehet mondani az egész város közönségének bevonásával megtartott közös ünnepély március 19-én délelőtt 11 órakor ment végbe kívánatos szép keretben. Az ünnepély lefolyása minden zavaró mozzanat nélkül a következő volt: 11 óra előtt pár perccel a városháza előtt gyülekeztek a különféle egyletek, ahonnan hatalmas körmenetként kifejlődve, saját zászlók alatt a Palóc zenekarának indulója mellett (ki kell emelnünk, hogy a zenekar tisztán hazafias buzgalomból, díjtalanul működött közre az ünnepély hangulatosságának emelésében.) vonultak körül a főtéren a Kossuth-szobor elé, az ünnepély színhelyére. Az egyesületek és a nagyszámú közönség elhelyezkedése után a Dalosegylet Himnuszával kezdetét vette az ünnepély. A hatásos énekesz után Schmögner János áll. tanító hazafias tűzzel kitűnő hangsúlyozással elszavalt Talpra magyarja következett. Majd Szkalos Emil főgimn. vallástanár lépett fel az állványra, hogy elmondja ünnepi beszédét. A szónok csengő hangja, szép gondolatokkal, természeti hasonlatokkal telített beszéde, hazafias heve, magával ragadta a fellelkesült ünnepi közönséget. Ezután Kiss Károly elnök a Polgári Kaszinó koszorúját helyezte el néhány hazafias jelmondat kíséretében a Kossuth-szobor talapzatára. Utána Lukács Félix bányafelőr a rozsnyóbányai Olvasókör koszorúját helyezte el mélyen átgondolt szép beszédjének elmondása után. Végül az Iparos Ifjak Önképzőköre koszorúját tették le a többi koszorú mellé. Most aztán Ujházy János rozsnyóbányai tanító szavalata következett: Március 15. című Jakab Ödön szerezte költeményét adta elő öntudatos biztossággal, szép sikert aratva. Legvégül a Dalosegylet énekelte el a Tavasz elmúlt kezdetű dalt össze-

60 Március tizenötödikének megünneplése. *Rozsnyói Híradó*, 1908. március 22., 2. p.

61 *Sajó-Vidék*, 1908. március 19., 2–3. p.

62 Március idusának közös megünneplése. *Rozsnyói Híradó*, 1911. március 19., 3. p.

vágó karéneken, mire a közönség, a zenekar hangjai mellett egy sikerült ünnepély emlékével szétoszlott.⁶³

Az ezt követő évben már nem találunk hírt közös koszorúzásról, csupán az evangélikus gimnázium diákjainak ünnepségeről, majd koszorúzásáról tudósítottak, s a Polgári Társalgási Egylet vitt koszorút Kossuth szobrához.⁶⁴

Közös ünneplés – a fentebb említett éven kívül –, amelyen a szoboravatás alkalomával annak idején, később nem valósult meg. A *Rozsnyói Híradó* egyik szerkesztője 1914-ben megjelent írásában kifogásolta ennek hiányát és közös ünneplésre buzdította a város intézményeit és egyesületeit:

Elismeréssel adózunk minden egyesületünknek és minden intézetünknek, hogy egyetlen nemzeti ünnepünket a maga körében méltóképpen megünnepelte mindegyik. Azonban ne vegye rossz néven senki, ha azt merjük mondani, hogy még felemelőbb hatást tett volna ránk az, ha társadalmi egyleteink együtt, egy nagyszabású közös ünnepélyen áldoztak volna a nap emlékének. Mert ez esetben nem csak azt mutattuk volna meg, hogy ünnepelni, lelkesedni tudunk, de azt is, hogy a nagy eszmében egyesülni, testvériesülni is tudunk, pedig a március 15-ike a szabadság, egyenlőség, testvériség napja – ezt az egyesülést társadalmi és hazafias kötelességnek hagyta ránk. Sok helyen ezt a kötelességet gyakorolják is, még az iskolák is közös ünnepélyvel adnak kifejezést annak a nagy gondolatnak, hogy mindnyájan magyarok egy célért hevülünk, egymásra találunk, mert összetartozunk s mert úgylis oly kevesen vagyunk.

...vonjuk le a márciusi ünnepeink tanulságát, hogy kötelességeinket már a jelenben vagy a legközelebbi jövőben ilyen irányban teljesítsük. Ünnepeinknek így lesz gyakorlati eredménye az érzések befogadásán kívül. S ha az idén lelkesen és szépen ünnepeztünk, jövőre még helyesen is ünnepelehetünk.⁶⁵

Újabb közös ünneplésre és koszorúzásra 1917-ben került sor, 1918-ban azonban erre vonatkozóan nem találunk adatot. Ezt követően már nem is volt lehetséges, hogy bárki is megemlékezést tartson a szobornál, mivel azt bevonulásukat követően a csehek 1919-ben eltávolították, s a városháza fészerebe vontatták. Csupán az ott hagyott talapzat árulkodott arról, hogy azon valamikor Kossuth szobra állt.

63 Hazafias ünnepélyek. *Rozsnyói Híradó*, 1911. március 25., 2. p.

64 Március tizenötödike. *Rozsnyói Híradó*, 1912. március 17., 3. p.

65 Március 15-iki ünnepegek. *Rozsnyói Híradó*, 1914. március 22., 1. p.

Irodalom

Beke Zoltán–Kardos László (összeáll.) 2002. *A rozsnói Kossuth-szobor története 1902–2002.* Rozsnó, Csemadok.

ILONA L. JUHÁSZ

REMOVALS AND REINSTALLATIONS

THE STORY OF THE ERECTION OF THE KOSSUTH STATUE IN ROZSNYÓ IN THE LOCAL PRESS

The paper describes the upheavals of one of the most eventful monuments in Rozsnó (Rožňava), the statue of Kossuth, which was erected in the town's main square in 1906 from a public donation. The fate of this monument has always been influenced by the transfers of sovereignty and the various political changes. For Hungarians, Lajos Kossuth is considered a national hero as the leader of the Hungarian Revolution and War of Independence in 1848/49, while Slovaks have a rather negative view of Kossuth as a person and his political role. When Hungarian-majority Rozsnó was annexed to the first Czechoslovak Republic, the Czechs took down the statue of Kossuth, and when the town was returned to Hungary in 1938 under the First Vienna Award, it was re-erected in the town square in 1939. It was removed again after the Second World War. After the change of regime in 1989, Hungarians in Rozsnó called for the statue to be reinstated, but this was met with fierce opposition and protests from local Slovaks. Despite the fact that the number of Hungarian representatives in the town council was higher than the number of Slovaks in several elections, the majority decision to reinstall the statue in 1993 could not be implemented. After much wrangling, the statue was only erected in 2004, not in its original location on the main square as had been intended, but in a remote part of the town, next to the museum.